

องค์ความรู้ภูมิปัญญา เรื่อง ประเพณีการแข่งเรือ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ประเพณีการแข่งเรือ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ช่วงเทศกาลสงกรานต์
ราววันที่ ๑๗-๑๘ เมษายน ณ บริเวณด้านหน้าท่าเรืออำเภอเชียงแสน รายละเอียดองค์ความรู้เกี่ยวกับ
ประเพณีการแข่งเรืออำเภอเชียงแสน มีดังนี้

๑. ประวัติการแข่งเรืออำเภอเชียงแสน

เดิมการแข่งเรือ เกิดจากการที่ชาวบ้านอำเภอเชียงแสนและชาวบ้านจากฝั่งลาว(สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว) ใช้เรือในการประกอบอาชีพประมง เนื่องจากอำเภอเชียงแสนมีเขตพื้นที่ติด
กับแม่น้ำของ(โขง) ชาวบ้าน จะออกไปหาปลาตามลำแม่น้ำของ(โขง) ในการหาปลาชาวบ้านจะใช้
อวนในการจับปลา ซึ่งในแต่ละครั้งที่ทำการหาปลาจะต้องใช้เวลาานรอ จนกว่าปลาติดอวนจากการหา
ปลาในตอนเย็น จึงมีกิจกรรมทำยามว่างระหว่างที่รอปลาติดอวน เช่น การแข่งกันว่ายน้ำข้ามเกาะ
และการแข่งพายเรือรอบเกาะ ที่ชาวบ้านเรียกว่า เกาะดอนแห่ง แต่ปัจจุบันเกาะกลางน้ำได้จมหายลงไปใต้
แม่น้ำของ(โขง) จึงทำให้เหลือแต่การแข่งเรือพายเท่านั้น เรือถือว่าเป็นพาหนะในการเดินทางไปมาหาสู่
กันทั้งชาวบ้านฝั่งไทยฝั่งลาวในอำเภอเชียงแสน การแข่งเรือพายในอดีตเป็นการแข่งเพื่อความสนุกสนานก็
จะนิยมแข่งกันเฉพาะในกลุ่มวงเหล่าของชาวบ้านที่หาปลาด้วยกัน เพื่อทำประลองกัน และ สร้างความ
สนุกสนาน ความท้าทาย โดยการควลเหล่า ถ้าผู้ใดเป็นฝ่ายแพ้ก็ต้องเลี้ยงเหล้ากับผู้ชนะ

การแข่งเรือในอำเภอเชียงแสนเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อใดไม่ปรากฏ เพราะเป็นการแข่งเรือในระดับ
ชาวบ้านที่หาปลา แต่จากคำบอกเล่าของชาวบ้าน เล่าว่าการแข่งเรือเริ่มเกิดขึ้นในช่วงสมัยหลังสงครามโลก
ครั้งที่ ๒ โดยเรือที่ใช้ในการแข่งเป็นเรือซุดที่ใช้ในการหาปลา การแข่งเรือในอดีตจะใช้คนแข่ง หกคน
สามคน แล้วแต่การทำประลองแต่ละครั้ง จนกลายเป็นที่ชื่นชอบและสร้างความสนุกสนานให้กับคนใน
ชุมชน การแข่งเรือได้รับความนิยมขึ้นเรื่อยๆ จึงทำให้การแข่งเรือพายอย่างเกิดขึ้นอย่างจริงจังขึ้น ตั้งแต่
นั้นมา จนในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๒๒ ได้มีการนำเรือติดเครื่องยนต์เข้ามาใช้ในการประกอบอาชีพประมง
แทนเรือซุด ทำให้การแข่งขันเกิดปัญหาในเรื่องความไม่ยุติธรรมเท่าเทียมของน้ำหนักเรือ เพราะกำลังของ
เครื่องยนต์ที่ไม่เท่ากัน จึงได้นำเรือยนต์มาทำการถอดเครื่องออก ในขณะที่ก่อนหน้านั้น ในช่วงพ.ศ. ๒๕๑๘
ประเพณีแข่งเรือได้หยุดชะงักไปชั่วคราว เนื่องจากทางฝั่งลาวได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้น
กลายเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจึงทำให้การแข่งเรือของชาวบ้านทั้งสองริมฝั่งโขงไม่มีการ
แข่งเรือกันแต่หันมาแข่งกันในระดับหมู่บ้านแทน

การแข่งเรือในอำเภอเชียงแสนเกิดขึ้นอย่างจริงจังและกลายมาเป็นประเพณีประจำอำเภอ หลังจาก
หันมาทำการแข่งขันกันในระดับหมู่บ้าน เป็นช่วงที่มีประเพณีสงกรานต์ ชาวบ้านภายในงานนี้สนุกสนานจึงทำ
แข่งกันเรือทำให้ประเพณีการแข่งเรืออำเภอเชียงแสนกลับมาอีกครั้ง

การแข่งขันเรือในครั้งนี้ไม่ใช่แข่งเฉพาะผู้ชายอย่างเดียวแต่ยังมีนักกีฬาหญิงร่วมแข่งขันร่วมด้วย แต่เนื่องจากการแข่งเรือที่จัดขึ้นในช่วงประเพณีสงกรานต์จะทำให้ไม่สะดวกแก่ผู้หญิง เนื่องจากว่าผู้หญิงต้องเตรียมจัดข้าวของครวทาน(ตาน)และต้องทำหน้าที่อีกหลายอย่างในช่วงประเพณีสงกรานต์ และในช่วงประเพณีสงกรานต์ผู้คนส่วนใหญ่จะอยู่ในวัดเตรียมครวทาน(ตาน) ต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมเยือนบ้านประกอบกับการแข่งเรือจะต้องมีการฝึกซ้อมเพื่อความพร้อมเพียงในการพายเรือ ทำให้ผู้หญิงที่มีหน้าที่หลายอย่างจะต้องหยุดทำการแข่งขันไป หลังจากนั้น การแข่งเรือจึงกระทำกันในช่วงหลังสงกรานต์ประมาณ ๑ วัน จึงทำให้การแข่งขันเรือถูกแฝงมากับประเพณีสงกรานต์นับแต่นั้นเป็นต้นมา การแข่งเรือในสมัยนั้นยังไม่มีกติกาอย่างเป็นทางการจากการที่อาศัยการแข่งขันเรือรอบเกาะดอนแห่ง จุดปล่อยอยู่ที่หน้าวัดผ้าขาวป่านแล้วหันหัวเรือไปทางประเทศลาวเพื่อแข่งอ้อมไปด้านนอกของเกาะแล้วไปอ้อมท้ายเกาะบริเวณหน้าวัดปงสนุกเข้าไปด้านในเกาะพายทวนน้ำเข้าเส้นชัยบริเวณหน้าอำเภอเชียงแสนในปัจจุบัน ของรางวัลในสมัยนั้นก็จะเป็นขามตราไก่(ถ้วยท่าไก่) สนุกแก้ว แผลงฟันและยาสีฟัน การแข่งเรือพายในสมัยนั้นยังไม่ได้แบ่งประเภทของเรือว่าเป็นเรือใหญ่ เรือกลาง เรือเล็กเหมือนปัจจุบัน ใช้ประเภทในการแข่งโดยการนับฝีพายต่อมามีการจัดประเพณีสงกรานต์อย่างยิ่งใหญ่เป็นประจำทุกปีโดยได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น ภาครัฐ พ่อค้า ประชาชน ในอำเภอเชียงแสนและใกล้เคียง จึงกลายเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เรือขุดยังคงเหลืออยู่หนึ่งลำที่วัดผ้าขาวป่าน บ้านเวียงเหนือ หมู่ ๒ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

การแข่งขันเรือได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากภาครัฐ ในสมัยของนายอำเภอนิพนธ์ บุรณะประศาสตร์ ได้มาดำรงตำแหน่งเป็นนายอำเภอเชียงแสน ระหว่าง ตุลาคม ๒๕๒๕ – ธันวาคม ๒๕๓๓ ได้เริ่มให้มีการแข่งขันเรือพายอย่างเป็นทางการ และจัดให้มีการแข่งเรือในงานประเพณีสงกรานต์ โดยการแข่งเรือในสมัยนั้นเริ่มมีการตั้งกติกาแบบง่ายโดยมีชาวบ้านมาร่วมเป็นคณะกรรมการในการตัดสิน และได้เชิญฝีพายจากต่างถิ่นมาร่วมในการแข่งขันในครั้งนั้นด้วย อาทิ อำเภอเชียงของ และได้มีการสนับสนุนในการให้งบประมาณในการจัดซื้อเรือ เพื่อใช้ในการแข่งขันให้เป็นเรือกลางที่ใช้ในการฝึกซ้อมและการแข่งจำนวน ๒ ลำ โดยเรือนั้นตั้งชื่อมาจากจังหวัดน่าน และยังมีของรางวัลที่เป็นแรงจูงใจในการแข่งขันที่น่าสนใจมากขึ้น มีการมอบถ้วยรางวัล และเงินรางวัล จากท่านผู้ว่าราชการ นายอำเภอ และได้มีการยกประเพณีการแข่งขันเรือขึ้น จนกลายมาเป็นมหกรรมสงกรานต์ประเพณีการแข่งขันเรือเมืองเชียงแสน ทำให้การแข่งขันเรือของอำเภอเชียงแสนกลายเป็นที่สนใจของผู้ร่วมแข่งขันจากต่างถิ่น เช่น ฝีพายจากน่าน แพร่ และพะเยา เป็นต้น

ปี พ.ศ.๒๕๕๑ -จนถึงปัจจุบัน นายสุเทพ เตียวตระกูล นายอำเภอเชียงแสน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในประเพณีการแข่งขันเรืออำเภอเชียงแสน ประกอบกับเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสนต้องการที่จะอนุรักษ์ ส่งเสริมขนบธรรมเนียม และความสัมพันธ์ไมตรีตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด จนถึง

ระดับประเทศพร้อมทั้งต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลสงกรานต์ จึงเข้ามามีส่วนร่วมในส่วน การจัดการแข่งขันประเพณีแข่งเรืออำเภอเชียงแสน ร่วมกับการจัดงานมหกรรมประเพณีสงกรานต์ และได้ จัดซื้อเรือกลางซึ่งเป็นเรือที่ใช้ในการแข่งขัน เป็นจำนวน 4 ลำจากจังหวัดอยุธยาและการจัดตั้งกติกการแข่งขัน เรือแบ่งหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมการแข่งขัน โดยการจัดงานในครั้งนีทางอำเภอได้มอบให้ทางเทศบาล เป็นผู้ดำเนินงาน

ภาพถ่ายการแข่งขันเรือประเพณีสงกรานต์เมืองเชียงแสน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒

	
<p>เรือขุดทำจากไม้ตะเคียน วัดฟ้าขาวบ้านหมู่ ๒ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย</p>	<p>เรือต่อที่ใช้ในการแข่งขันปัจจุบัน</p>

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับเรือ

๒.๑ **รูปลักษณะของเรือแข่ง** รูปลักษณะของเรืออำเภอเชียงแสนส่วนใหญ่เป็นเรือหาปลาแล้วนำมาทำเป็นที่เรือแข่ง ขุดจากไม้เนื้อแข็ง ส่วนใหญ่ทำจากไม้ตะเคียน และไม้สัก ไม้ตะเคียนนั้นมีความยาวประมาณ ความยาวของเรือถ้าเป็นเรือน้อยก็ประมาณ ๒๐ ศอก หรือไม่เกิน ๖-๗ เมตร แต่เรือปัจจุบันไม่ได้สังเกตว่ายาวกี่เมตร เรือที่อยู่ข้างวัดฝ้าขาวป้านยาวประมาณ ๓๐ เมตรเพราะมีความเชื่อว่า ไม้ตะเคียนเป็นต้นไม้ที่มีผีนางตะเคียนหรือรุกขเทวดาพักอาศัยอยู่ เมื่อนำมาขุดเรือจะทำให้ทนต์และจะปกป้องรักษาเจ้าของเรือ แต่เหตุผลที่แท้จริงไม้ตะเคียนเป็นไม้เนื้อแข็งที่มีความแข็งแรงทนทาน มีความทนกับการแช่น้ำไม่ผุกร่อนง่ายอีกทั้งเป็นไม้ที่ลอยน้ำได้ดีเมื่ออยู่บนผิวน้ำ โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อได้ไม้ซุงมาแล้วก็พิจารณารูปทรง โดยทั่วไปมักจะใช้ด้าน โคนของซุงเป็นหัวเรือ แต่ก็มีช่างบางคนที่ใช้ส่วนปลายซุงเป็นส่วนหัวเรือการขุดเรือแบบดั้งเดิมหลังจากเปิดปีกไม้เป็นรูปสี่เหลี่ยมแล้วจะขุดด้วยสิ่วขนาดใหญ่หรือขวานโยน หรือขวานมะหลู โดยจะทำการถากไม้ซุงด้านนอกให้เป็นรูปทรงกลมของท้องเรือแข่งซึ่งลักษณะของ ท้องเรือแข่งแบบนี้จะไม่ราบเรียบ เนื่องจากมีรอยขวานถากไว้ และจะเริ่มเจาะขยายด้านในให้เป็นร่องของเรือ ลักษณะเหมือนรางใส่อาหารหมู และตรงร่องกลางจะทำเป็นสันนูนหนากว้าง ๖-๑๐ นิ้ว ตลอดลำเรือซึ่งลักษณะคล้ายกับกระดูกงูของเรือแข่งในยุคปัจจุบัน

เรือแข่งเชียงแสน จะมีกาบเรือประกบทั้งสองข้าง และนำ “จี้ชะง่า” คือ การนำเอากวาง (ยางไม้ชนิดหนึ่งมีสีน้ำตาล) และน้ำมันยางมาต้มให้ละลายเข้าด้วยกัน ถ้าต้องการให้จี้ชะง่าเป็นสีขาวก็จะนำไปต้มกับไม้ผลที่มีรสเปรี้ยว เช่น มะกรูด มะนาว มะเฟือง ฯลฯ ในการต้มนั้นต้องสังเกตว่าจี้ชะง่าเหลวหรือข้นไปหรือไม่ ถ้าข้นก็ต้องเติมน้ำมันยางลงไป ถ้าไม่เหนียวหรือเหลวเกินไปก็เติมกลงไป ต้องรอให้จี้ชะง่าเย็นลงแต่ต้องไม่รีบร้อนหรือเย็นเกินไปเพราะจะสามารถปั้น ให้กลมยาวเรียวยาว และ นำไปทาบกับปิดแนวไม้ขอบด้านนอกลำเรือระหว่างลำเรือกับกาบเรือ และส่วนที่เป็นการต่อของไม้หรือ รูที่เกิดจากการขุดเรือเพื่อ กันไม่ให้ น้ำรั่วซึมเข้ามาในตัวเรือ

ได้มีการจัดซื้อเรือต่อ(เรือกุม) จากจังหวัดน่าน(พ.ศ.๒๕๒๕-๒๕๓๓)และเรือกลาง ของจังหวัดอุตรดิตถ์(พ.ศ.๒๕๕๑จนถึงปัจจุบัน)ส่วนใหญ่จะเป็นต้นตะเคียนและต่อมาเรียบร้อย ทำให้เรือขุดได้ถูกเลิกใช้ไปเนื่องจากในปัจจุบัน ผู้ที่ทำเรือในอดีตไม่ได้ทำการสืบทอดให้แก่รุ่นหลาน ประกอบกับเรือในปัจจุบันสามารถหาซื้อได้ง่าย และง่ายต่อการดูแลรักษาจึงนิยมใช้เรือต่อ และเรือกลาง ประเภทเรือแข่ง ๒๒ ฝัพายในการนำมาใช้สำหรับแข่งเรือในประเพณีแข่งเรืออำเภอเชียงแสน

๒.๒ ตำแหน่งทางการนั่งเรือ ในการแข่งเรือพายนักกีฬาแข่งเรือ จะมีตำแหน่งเป็นของตนเอง ในการขึ้นนั่งบนเรือซึ่งก็จะมีเหมือนกับการวางคนของการแข่งเรือโดยทั่วไป ตำแหน่งทางเรือโดยทั่วไปมีอยู่ ๓ ตำแหน่งหลัก คือ ตำแหน่งที่ ๑ ต้นเสียง ต้นเสียงจะเป็นผู้ที่นั่งในตำแหน่งหน้าสุดของเรือ มีหน้าที่เป็นผู้ให้จังหวะในการพายเรือแก่ลูกทีมที่เป็นฝีพาย โดยการให้สัญญาณนั้นต้นเสียงจะทำการเป่านกหวีดเป็นจังหวะโดยเริ่มตั้งแต่การออกตัว และการแข่งคู่แข่ง หรือเมื่อที่คู่แข่งไล่มาประชิด แม้กระทั่งเราประชิดคู่แข่ง ตำแหน่งที่ ๒ ฝีพาย เป็นกำลังที่สำคัญในการแข่งเรือตำแหน่งที่นั่งก็จะต่อจากต้นเสียงไปและก็นั่งต่อ ๆ กันไปจนครบตามจำนวนของฝีพาย ตำแหน่งที่ ๓ ตำแหน่งสุดท้าย ท้ายเรือ ในส่วนของตำแหน่งนี้มีหน้าที่ในการบังคับเรือให้อยู่ในกลุ่มของสายน้ำการแข่งขัน

๒.๓ ส่วนประกอบของเรือแข่ง เรือเชียงแสนในอดีตนั้นจะเป็นเรือขุดหาปลารวมคางจะมีกอบเรือประกบทั้งสองข้าง และนำ “ขี้ชะง่า” ไม้ไผ่จุกรูปร่างของเรือ ใช้ด้านโคนของขงเป็นส่วนหัวเรือและส่วนปลายขงเป็นส่วนท้ายของเรือ หลังจากนั้นเปิดปีกให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมแล้ว ขุดด้วยสิ่วขนาดใหญ่หรือขวานโยน (ขวานมะหลู) ลักษณะของเรือเหมือนรางใส่อาหารหมู แต่ปัจจุบันมีการนำเรือซื้อเข้ามาใช้เช่น เรือต่อจาก จังหวัดน่านเรือกลางจากอยุธยาทำให้ส่วนประกอบต่างๆยอมเป็นไปตามช่างของแต่ละที่ที่มีความชำนาญตามลักษณะเฉพาะของแต่ละที่

๓. พิธีกรรม ความเชื่อ

๓.๑ พิธีกรรมการตัดต้นไม้ทำเรือ การขุดเรือในอำเภอเชียงแสนในอดีตเป็นการขุดเรือเพื่อนำมาทำเป็นเรือประมง ชาวบ้านมีความเชื่อว่าการใช้ต้นตะเคียนและต้นสักนั้นจะมีนางตะเคียนนางไม้สิงอยู่ เมื่อมีการตัดหรือ โคนต้นตะเคียนก็จะต้องตรวจสอบลักษณะของต้นไม้ว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาทำเรือ และชาวบ้านในอำเภอเชียงแสนจะใช้วิธีการขอขมาต้นไม้เพื่อที่จะนำมาทำเรือ ชาวบ้านจะทำพิธีขอขมาเจ้าที่เจ้าทางก่อนที่จะเดินทาง ไปตัดต้นไม้ เพราะเชื่อว่าจะทำให้การเดินทางเข้าไปตัดต้นไม้จะราบรื่น ไม่มีอุปสรรค ชาวบ้านจะเลี้ยงเหล้าไหไก่คู่ กับเจ้าที่เจ้าทางก่อนที่จะเข้าไปตัดไม้มาทำเรือ การเดินทางเข้าไปตัดต้นไม้ชาวบ้านจะต้องนำผู้ทำพิธีหรือพ่ออาจารย์ ผู้เฒ่าผู้แก่ไปด้วย เพราะจะต้องเข้าไปทำพิธีสู่มา(ขอขมา)แก่ต้นไม้ โดยจะมีแค สวยดอก(กรวยดอก) เป็นอุปกรณ์หลักสำคัญในการทำพิธี

เมื่อพบต้นตะเคียนหรือต้นสักที่ต้องการจะนำไปใช้ขุดเรือแล้ว ในการขุดเรื่อนั้นจะต้องได้รับการอนุญาตจากหน่วยงานราชการผู้ใหญ่บ้าน(แก่บ้าน)กำนัน ที่เกี่ยวข้อง และหาวันตามฤกษ์ยามยามดีที่เหมาะสม เมื่อถึงต้นไม้ที่จะตัดผู้ทำพิธี คือ พ่ออาจารย์ ผู้เฒ่าผู้แก่ จะนำสวยดอกและกล่าวคำ สู่มาลาโทษ (ขอขมา)และแจ้งเจตนาในการตัดไม้ แล้วนำสวยดอกวางไว้เพื่อเป็นพิธีแล้วเตรียมทำการตัดไม้มาขุดเรือเมื่อตัดต้นไม้แล้วก็มีพิธีกรรมการขอขมาต้นตะเคียนและต้นสักเพื่อทำการขุดเรือก่อนที่จะมีการขุดเรื่อนั้น ชาวบ้านจะรวมตัวกันเพื่อประชุมหาฤกษ์ยามในการขุดเรือให้เหมาะสม บ้างหมู่บ้านก็จะมีการทำพิธีการสืบ

ชะตาหมู่บ้าน และสืบชะตาไม้ที่ตัดมา โดยการโยงสายสิญจน์บ้านทุกหลังแล้วผูกสายสิญจน์มาล้อมรอบต้นตะเคียนหรือต้นสักที่ตัดมาเพื่อทำพิธีสืบชะตาเมื่อขุดเรือเสร็จเรียบร้อยแล้วเป็นอันเสร็จพิธีกรรม เนื่องจากว่าการขุดเรือในอำเภอเชียงแสนในอดีตนั้นจุดประสงค์ในการใช้เรือจะเป็นการขุดเรือเพื่อทำอาชีพประมงเท่านั้นทำให้ไม่มีการทำพิธีกรรมอัญเชิญเจ้าแม่จากไม้ตะเคียนมาสถิต ชาวบ้านจะใช้พิธีแบบง่ายๆ โดยการนำสวดดอก(กรวยดอก)เพื่อขอมาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อว่ามีอยู่เท่านั้น เพื่อเป็นการไม่ลบหลู่ และให้ความเคารพต่อต้นไม้ที่นำมาขุดเรือ

๓.๒ พิธีกรรมการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในอำเภอเชียงแสน ก่อนที่ถึงเทศกาลมหกรรมสงกรานต์และประเพณีการแข่งเรือ ชาวอำเภอเชียงแสนจะมีพิธีกรรมการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อาทิ การบวงสรวงท่านท้าวทั้ง ๔ คือ พระอินทร์ พระแม่ธรณี เทวดา อารักษ์ พระธาตุจอมจิตติ พระพรหม ท่านท้าวแสนภู เจ้าพ่อป่าสัก การบวงสรวงนี้จะทำขึ้นในช่วงเช้าของวันที่ ๑๒ เมษายน ของทุกปี การบวงสรวงเพื่อที่จะให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่รักษาเมืองเชียงแสนได้รับรู้รับทราบว่าจะจัดงานขึ้น ผู้ทำพิธีจะเป็นอาจารย์วัด หรือพ่อครู เป็นผู้ว่ากล่าวคำอธิษฐาน ขอขมา โดยจะมีเครื่องสังเวศ ตามที่ท่านผู้ศักดิ์สิทธิ์ท่านโปรด เช่น หัวหมูต้ม ไก่ต้ม ไข่ต้ม เหล้า ผลไม้ต่างๆ ของหวาน ผ้าแพรหลากสี ดอกไม้ขาว-เหลือง สายสิญจน์ ๑ ม้วนใหญ่ เป็นต้น

ระหว่างนั้นผู้ทำพิธีบวงสรวงจะกล่าวคำอธิษฐานขออัญเชิญ และขอขมา ระหว่างนั้นก็จะวาไม้เสี่ยงทายไปเรื่อยๆจนกระทั่งไม้ที่วาเสี่ยงทายนั้นมีความยาวไปจากเดิม ถือเสมือนว่าท่านทั้งหลาย มารับเครื่องสังเวศแล้ว หลังจากนั้นจะรอเวลากระทั่งรูปทั้ง ๕ ดอกดับหมดก็จะทำการเสี่ยงทายอีกครั้งถ้าหากว่าไม้เสี่ยงทาย ยังมีความยาวเท่าเดิมแสดงว่าท่านยังไม่ลงมา ผู้ทำพิธีก็จะรออีสักพัก จากนั้นจะเสี่ยงทายอีกครั้ง ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆจนไม้เสี่ยงทายยาวแสดงว่าท่านได้มารับเครื่องสังเวศแล้ว เป็นการเสร็จพิธีกรรมการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คุ้มครองเมืองเชียงแสน

นายอำเภอทำพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อป่าสัก

การวาไม้เสี่ยงทายในพิธีบวงสรวง

๓.๓ ความเชื่อเรื่องผีเสื้อน้ำ เนื่องจากแม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำสายหลักที่สำคัญของประเทศและชาวอำเภอเชียงแสน ตามความเชื่อของชาวเชียงแสนพบว่า ผีเสื้อน้ำ จะทำให้การประกอบกิจการเกี่ยวกับน้ำให้เกิดความราบรื่น โดยมักจะบนบานเพื่อขอความคุ้มครองให้ปกป้องรักษาตลอดจนการเดินทางเพื่อนำเรือแข่งไปแข่งเรือประเพณีตามสนามแข่งต่างๆ โดยการบนนั้นจะทำให้ไม่เกิดอุปสรรคใดๆ คือทำพิธีแบบง่าย ๆ ใช้เทียน ๒ คู่ ดอกไม้ลงในสวดยดอก(กรวยดอกไม้)จะบนบานในเรื่องใดๆก็บอกกล่าวให้ผีเสื้อน้ำได้รับทราบ

ส่วนการแก้บนนั้น บางทีก็จะมีเหล้าไห ไก่คู่ หรือบางทีก็จะบนหัวหมูต้ม แล้วนำสิ่งทีบนไปวางไว้บริเวณที่บนอธิษฐานว่ากล่าวให้ผีเสื้อน้ำให้มารับของทีบน ส่วนใหญ่จะประกอบพิธีบริเวณริมน้ำโขง

ที่มาของข้อมูล

รายงานเรื่อง การเปลี่ยนแปลงประเพณีและวัฒนธรรม กรณีศึกษา: การเปลี่ยนแปลงประเพณีแข่งเรืออำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดย น.ส.วันทนา สุมาลย์ และ น.ส.จันทร์จิรา ทิวรรณะ วิทยาลัยสหวิทยาการสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง

ผู้จัดทำองค์ความรู้

นางสาวทัศนีย์ ดอนเนตร์ นักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอเชียงแสน